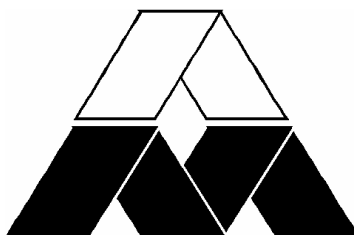

EXTOX-UNI xTM ***EXTOX-UNI 1T, 1T/S***

***TELEPÍTETT GÁZKONCENTRÁCIÓ-MÉRŐ
KÉSZÜLÉKEK***

MŰSZERKÖNYV
(ATEX-es változat)

www.gazszekelo.hu

Gyártó : ***MŰSZER AUTOMATIKA KFT.***
2030 Érd, Alsó u. 10., Pf. 56.
Telefon : (23) 365-087, 365-152, 365-280, 366-748,
366-838
Telefax: (23) 365-837

Szerviz : 2040 Budaörs, Komáromi u 22.
Telefon/fax: (23) 416-761

TARTALOMJEGYZÉK

1. **RENDELTTETÉS**
2. **FELÉPÍTÉS**
3. **TÍPUSVÁLTOZATOK ÉS FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEIK**
  - 3.1. *Központi egységek*
  - 3.2. *Távadók*
4. **MŰKÖDÉSI LEÍRÁS**
  - 4.1. *A központi egységek működése*
  - 4.2. *A távadók működése az alkalmazott érzékelők alapján*
  - 4.3. *A központi egységekhez kapcsolható kábelrendező dobozok működése*
5. **A KÉSZÜLÉK TELEPÍTÉSE ÉS ÜZEMBE HELYEZÉSE**
  - 5.1. *A készülék telepítésének feltételei*
  - 5.2. *A távadó és a központi egység elhelyezése*
  - 5.3. *A távadó és a központi egység kábelezésének kiépítése*
  - 5.4. *Üzembe helyezés feltételei, üzembe helyezés*
6. **KEZELÉSI, ÜZEMELTETÉSI UTASÍTÁS**
  - 6.1. *Kezelőszervek, állapotjelzések*
  - 6.2. *Csatlakozási pontok*
  - 6.3. *Üzemeltetés, kezelés, állapotjelzések értelmezése*
  - 6.4. *Tisztítás*
7. **A BIZTONSÁGOS ÜZEMELTETÉS FELTÉTELEI**
  - 7.1. *Üzemeltetés robbanásveszélyes környezetben*
  - 7.2. *Érintésvédelmi szempontok*
  - 7.3. *Rövidítések és jelek jelentése*
8. **MŰSZAKI ADATOK**
9. **GARANCIA**
10. **SZERVIZ, KARBANTARTÁS**
11. **FÜGGELÉK**

E-TD-P1 és E-TD-S1 távadók gépkönyve, gyártói nyilatkozat, rajzmelléklet

1. RENDELTETÉS

Az EXTOX-UNI, EXTOX-UNI IT és EXTOX-UNI IT/S típusú készülékek telepített, távadós rendszerű, ipari felhasználásra szánt gázkoncentráció-mérő készülékek. Elnevezésük az exploziv és toxikus vegyi anyagok univerzális mérőkészülékére utal. Rendeltetésük levegőbe keveredő éghető, mérgező, vagy egyéb szempontból veszélyes gázok illetve gőzök koncentrációjának mérése.

Élet-, vagyon- és környezetvédelmi feladatokat látnak el a veszélyhelyzetek előjelzésével és automatikus beavatkozás vezérlés segítségével.

Robbanásveszélyes anyagok esetén az alsó robbanási határkoncentráció, mérgező anyagok esetén pedig az egészségügyi határértékek elérése előtt adnak jelzéseket. A jelzések feszültségmentes kontaktusok formájában alkalmasak megfelelő beavatkozó szervek vezérlésére az esetleges balesetek megelőzése érdekében.

2. FELÉPÍTÉS

Az EXTOX-UNI gázkoncentráció-mérő készülékek a távadókból és a központi egységekből épülnek fel. A távadók és a központi egységek távadókábelekkkel kapcsolhatók össze. A távadók a mérőátalakítókat tartalmazzák, amelyek a gázkoncentrációt villamos jellé alakítják át, a központi egységek pedig a távadókat működtetik és azok koncentrációfüggő villamos jeleit dolgozzák fel. A központi egységekhez szükség esetén a beavatkozás-vezérlés igényeit kielégítő kábelrendező dobozok is kapcsolódhatnak.

3. TÍPUSVÁLTOZATOK ÉS FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEIK

Az EXTOX-UNI gázkoncentráció-mérő készülékek számos variációban készülhetnek. A készülékek távadói és központi egységei a felhasználás igényeinek megfelelően választhatók ki.

A távadók típusát az dönti el, hogy milyen vegyi anyag koncentrációját, milyen mérési tartományban és milyen veszélyességű területen kell mérni.

A központi egység típusát a távadók szükséges száma és az alkalmazási terület dönti el.

A távadókkal szerelt teljes készülékek elnevezése megegyezik a központi egység típusával, attól függetlenül, hogy milyen típusú távadót kell használni.

3.1. KÖZPONTI EGYSÉGEK

A központi egységek a következő típusúak lehetnek:

EXTOX-UNI xTM

Teljes kiépítésben 4, 6, 9, vagy 12 távadó működtetésére szánt modulokból felépülő, rack rendszerű, általános célú készülék. Elnevezésében az x helyén álló szám a modulok számára (azaz a működtethető távadók számára), a TM betűk a telepített modulok kivitelre utalnak. Példa: EXTOX-UNI 9TM. Ha nem kell teljesen feltölteni a rack fiókot, akkor az elnevezés végén a beépített modulok száma is feltüntetésre kerül. Példa: EXTOX-UNI 6TM/5.

Ha 12-nél több távadót kell működtetni, akkor erre több rack használatával van lehetőség.

EXTOX-UNI 1T

Egyetlen távadó működtetésére szánt általános célú készülék. Az elnevezésben az 1T az egycsatornás telepített kivitelre utal.

EXTOX-UNI 1T/S

Egyetlen távadó működtetésére, célzottan kazánházi felhasználásra szánt készülék. Az elnevezésben az 1T/S az egycsatornás, telepített, kazánházi kivitelre utal.

3.2. TÁVADÓK

EXTOX-UNI E-TD-S1

Számos tűz- és robbanásveszélyes anyag koncentrációjának mérésére szánt, félvezetős mérőátalakítóval működő, telepített, diffúziós, robbanásbiztos távadó.

EXTOX-UNI E-TD-P1

Néhány tűz- és robbanásveszélyes anyag koncentrációjának mérésére szánt, katalitikus mérőátalakítóval működő, telepített, diffúziós, robbanásbiztos távadó.

EXTOX-UNI IRTA-1 és IRTA-2

Széndioxid koncentrációjának mérésére szánt, infravörös mérőátalakítóval működő, telepített, diffúziós, nem robbanásbiztos távadók.

MWG-100NE

Néhány toxikus anyag és az oxigén koncentrációjának mérésére szánt, elektrokémiai mérőátalakítóval működő, telepített, diffúziós, nem robbanásbiztos távadó.

4. MŰKÖDÉSI LEÍRÁS

4.1. A KÖZPONTI EGYSÉGEK MŰKÖDÉSE

Az EXTTOX-UNI központi egységek feladata a hozzá kapcsolódó távadó(k) működtetése, az onnan érkező gázkoncentráció-függő villamos jelek feldolgozása, az információ továbbítása, figyelmeztető jelzések kiadása és a beavatkozás vezérlés. Kialakításuk úgy történt, hogy minden egyes távadónak önálló, a hálózati táplálástól kezdődően egészen a feszültségmentes beavatkozást vezérlő kontaktusokig független működésű elektronika kezeli. Egycsatornás kivétel esetén {1T és 1T/S} minden egyes központi egységnek önálló tokozása van. A modulus, többcsatornás gázérzékelő berendezés csatornáit annak ellenére, hogy függetlenül működnek, fizikailag egy tokozásban vannak elhelyezve. Ebben az esetben a felhasználó igényei szerint lehetőség van akár külön-külön, akár közöstitve felhasználni a beavatkozást vezérlő kontaktusokat.

Az EXTTOX-UNI központi egységek működése igazodik a távadók típusaihoz, műszaki jellemzőihez és mérési tartományhoz. Univerzális felépítésük lehetővé teszi a különböző villamos mennyiségek mérését azonos vagy hasonló módon történő beavatkozás vezérlés mellett. Két jelzési szinttel, a hozzájuk tartozó egy-egy feszültségmentes relékimeneti kontaktussal, valamint további egy feszültségmentes relékimeneti kontaktussal rendelkeznek. Ez utóbbi opcionális felhasználási lehetőségű. Vagy a riasztási állapot megjelenésével egyszerre működő, nyugtázható hangjelzésre használható, vagy önhibajelzésre alkalmas. Az önhibajelzés használatával eldönthető, hogy riasztási állapotban a riasztás jelzést gázkoncentráció idézte-e elő, vagy meghibásodás okozza.

Az előjelzési szint megjelenésekor az idetartozó relé zárt kontaktust ad ki. A riasztási szint megjelenésekor a riasztás relé az addig zárt kontaktust megszakítja.

Nyugtázható hangjelzés esetén hangjelzési állapotban a harmadik relé rövidzárat fog kiadni, nyugtázás esetén pedig szakadásra váltja azt. Önhiba jelzés esetén a normál üzemi körülmények között zárt kontaktus szakadásra vált, a nyugtázó gomb hatástalan rá. Fontos, hogy az érzékelőfejek tulajdonsága miatt a készülékek bekapcsolás után mindig riasztási állapottal indulnak, majd ha a gázkoncentráció ezt lehetővé teszi, az időzítési idő lejártá után kerülnek normál üzemi állapotba.

A központi egységek jelzési szintjei növekvő vagy csökkenő koncentráció értékekre is beállíthatók a mért anyagok tulajdonságainak vagy a felhasználási igényeknek megfelelően. A komparációs szintek a megrendelő kérésének megfelelően, figyelembe véve a szabványban meghatározott lehetőségeket is, különböző értékekre állíthatók. A beavatkozás vezérlés állapotaira a készülék előlapján lévő LED-ek fényéből lehet következtetni.

Az aktuális koncentrációk az IT/S készülék kivételével 2,5 vagy 3 digités kijelzőkkel folyamatosan nyomon követhetők. A kijelzők a mérési tartományoknak megfelelően

- * ARH%-ban,
- * tf%-ban, vagy
- * ppm-ben jelenítik meg a koncentrációt.

A készülékek tartalmazhatnak regisztráló kimenetet is, amely analóg formában 4-20mA-es vagy 0,4-2V tartományban lehetőséget ad a gázkoncentráció további figyelemmel kísérésére vagy feldolgozására.

A készülék 230V 50Hz-es hálózati feszültségről és/vagy 24V-os egyenfeszültségről működik. A központi egység működtetése 24V-os szünetmentes tápegységről is lehetséges, áramkimaradás esetén biztosítva a gázérzékelő készülék folyamatos működését.

A rack rendszerű modulós készülékek kapcsolódási pontjaihoz csatlakozni a rack hátsó oldalán elhelyezkedő csatlakozó panelen keresztül, sorkapcsok segítségével lehetséges. A csatlakozó panel arra is alkalmas, hogy a csatornák önálló kimeneti kontaktusait (funkciónként külön-külön) a felhasználás igényeinek megfelelően közösiíteni lehessen.

4.2. A TÁVADÓK MŰKÖDÉSE AZ ALKALMAZOTT ÉRZÉKELŐK ALAPJÁN

Az EXTOX-UNI gázérzékelő készülékek alapvetően négyféle mérési elv valamelyikét alkalmazó érzékelőkkel (mérőátalakítókkal) működnek. Attól függően, hogy milyen anyagot és milyen mérési tartományban kell mérni,

- * félvezető,
- * katalitikus,
- * infravörös, illetve
- * elektrokémiai érzékelők használatosak.

Félvezető érzékelők alkalmazása esetén az érzékelőelem feldolgozó elektronika nélkül, közvetlenül kapcsolódik a központi egységhez. A mérőátalakító erre a célra alkalmasan kialakított félvezető anyag azon tulajdonságát használja ki, hogy az elektromosan fűtött félvezető réteg a gázkoncentrációtól függően jelentősen, akár nagyságrendekkel is képes megváltoztatni vezetőképességét, tehát ellenállásértékét. Az érzékelők működése a koncentráció függvényében jellemzően nem lineáris.

Katalitikus érzékelők alkalmazása esetén a mérőátalakítóban platinaszálat fűtenek elektromos árammal. A platinaszál katalizátor anyaggal van körülvéve. A katalizátor a levegő oxigénjének a jelenlétében az éghető anyagokat a normális égési hőmérsékletnél alacsonyabb hőmérsékleten is képes oxidálni. Ez az oxidáció az éghető anyag koncentrációjától függően hőmérsékletnövekedéssel jár, amely megnöveli a fűtött platinaszál ellenállását. Ez egy hídáramkörben detektálható villamos jelet eredményez. Az érzékelő ebben az esetben is közvetlenül a központi egységhez kapcsolódik.

Infravörös érzékelők alkalmazása esetén a koncentrációmérés a mérni kívánt anyag infravörös spektrumba eső fényelnyelési tulajdonságain alapszik.

A koncentráció függvényében változó elnyelést az érzékelő detektálja és villamos jellé alakítja át. Ezt a villamos jelet az érzékelőhöz kapcsolódó távadó elektronika 4...20mA-es tartományú kimeneti árammá alakítja. Ez a kimeneti áram egyenesen arányos a koncentrációval.

Elektrokémiai érzékelők alkalmazása esetén az érzékelő elem vegyi folyamatok segítségével áramot állít elő a mért anyag koncentrációjának függvényében. A feldolgozó elektronika felerősíti az érzékelő kimeneti áramát és 4...20mA-es áramfogyasztássá alakítja azt. Az elektrokémiai távadó tulajdonságai az alkalmazott elektrokémiai érzékelők tulajdonságaihoz igazodnak.

4.3. A KÖZPONTI EGYSÉGEKHEZ KAPCSOLHATÓ KÁBELRENDEZŐ DOBOZOK MŰKÖDÉSE

A kábelrendező doboz legfeljebb 12 távadóval működő készülékek olyan kiegészítő, igény szerint alkalmazható kapcsolódási felülete, ahol a központi egység, a távadók, a gázérezékelők által vezérelni kívánt beavatkozó berendezések és a hálózati tápellátás kábelei beköthetők. Nagyobb távadó számú, szekrénybe épített készülékeknél a kábelrendező doboz szerepét megfelelő kiépítéssel a szekrény veszi át.

A központi egységek relékontaktusai nem alkalmasak közvetlenül hálózati feszültségű áramkörök kapcsolására. Ezért a kábelrendező dobozba törpefeszültségű tápegység és másolórelék is kerülhetnek. Ebben az esetben a központi egység relékontaktusai a másolóreléket vezérlik. A beépített relék pedig számukban és terhelhetőségükben illeszkednek a beavatkozó berendezések (pl. ventilátorok, gázmágnesszelepek, világítótestek stb.) igényeihez.

A kábelrendező doboz arra is használatos, hogy ha a gázérezékelő készülékeket szünetmentesíteni kell, akkor az erre a célra kifejlesztett 24V-os szünetmentes tápegységet az akkumulátorokkal együtt befogadja.

Az egysatornás készülékeknél (EXTOX-UNI 1T, 1T/S) a távadó páncélozott kábele közvetlenül beköthető a központi egységbe is, ezért ha a relékontaktusok száma és terhelhetősége elegendő, akkor nincs szükség kábelrendező dobozra. A modulus (EXTOX-UNI xTM) készülékeknél azonban mindenképpen gondoskodni kell a kiépítésnek megfelelő kötődobozról.

5. A KÉSZÜLÉK TELEPÍTÉSE ÉS ÜZEMBE HELYEZÉSE

5.1. A KÉSZÜLÉK TELEPÍTÉSÉNEK FELTÉTELEI

Az EXTOX-UNI típusú gázkoncentráció-mérő készülékeket csak olyan helyeken szabad telepíteni, amelyek követelményeinek a készülékek műszaki paraméterei maradéktalanul megfelelnek. A telepítési helyet ezeken túlmenően úgy kell megválasztani, hogy biztosított legyen a készülék üzembe helyezésénél, rendszeres karbantartásánál végzendő munkák lehetősége, valamint a készülék rendeltetésszerű, biztonságos üzemeltetése és kezelése.

Mivel a készülék két része a központi egység és a távadó egymástól lényegesen eltérő tulajdonságú villamos berendezés, ezért ezekre különálló szabályokat kell figyelembe venni.

A központi egységek és a kábelrendező dobozok nem robbanásbiztos villamos berendezések, ezért robbanásveszélyes helyiségben, vagy övezetben tilos telepíteni őket.

A távadókat csak a gépkönyvükben taglalt előírásoknak megfelelően szabad telepíteni.

Amennyiben a készülék telepítését hatóság írja elő, akkor a telepítéshez tervdokumentációnak kell készülnie. Az abban foglaltakat be kell tartani, a tervdokumentáció tartalma azonban nem mondhat ellen a készülékek telepítésére itt felsorolt szabályoknak.

Ha a készülék telepítéséről nem rendelkezik kellően részletes tervdokumentáció, vagy bizonytalan hogy megfelelő lesz-e a telepítés, kérjük vegye fel a kapcsolatot a szakszerviz, vagy a gyártó szakembereivel és tisztázza kérdéseit.

5.2. A TÁVADÓ ÉS A KÖZPONTI EGYSÉG ELHELYEZÉSE

A távadó és a központi egység elhelyezéséről a tervdokumentáció rendelkezik. Ennek hiányában az elhelyezésről csak kellő körültekintés után lehetséges helyesen dönteni. A távadók elhelyezéséről a gépkönyvükben szereplő információkat figyelembe véve kell határozni.

A központi egység esetében az övezethatáron kívül, de a lehetséges maximális telepítési távolságon belül olyan helyet kell választani, ahol a környezeti körülmények az üzemeltetéshez megfelelőek, biztosítható a könnyű kezelhetőség és ésszerű kábelezés lehetséges. A központi egységet óvni kell a sugárzó hő hatásától és csak a megengedett környezeti hőmérsékleten működhetnek.

Ha a készülékhez kábelrendező doboz is alkalmazásra kerül, akkor azt a központi egység közvetlen közelében kell elhelyezni, gondolva a bekötendő kábelek helyigényére és nyomvonalára.

Az EXTOX-UNI többcsatornás, telepített modulós felépítésű gázérzékelő készülékeket maximum 12 modulig tartókonzol segítségével, az egycsatornás; EXTOX-UNI 1T, 1T/S készülékeket közvetlenül sík felületű, függőleges falra kell megbízhatóan felszerelni. A mellékelt nyugtázó nyomógombot a készülék mellé kell felszerelni.

A 12-nél több modullal szekrénybe szerelt berendezéseket a modulszámtól függően vagy szintén falra kell felszerelni, vagy biztosítani kell a szekrény mérettől függő megfelelő elhelyezését vízszintes, sík felületen. A készülékeket úgy kell elhelyezni, hogy a szellőzőnyílások környezetében (ha ilyenek vannak) biztosítva legyen a szabad légáramlás. Ezen kívül a modulós készülékeknel figyelembe kell venni, hogy az IP védettségük csak száraz helyen történő telepítést enged meg.

A távadók (érzékelők) elhelyezésénél figyelembe kell venni a légtér alakját, a veszélyforrás helyét, az esetleges légáramlatokat és az előforduló gáz sűrűségét. Levegőnél könnyebb gázok esetén $\{H_2, CH_4, CO, NH_3\}$ az érzékelőket a légtér felső részébe, nehezebb gázoknál alulra kell helyezni. Az oldószer gőzök szintén nehezebbek a levegőnél.

5.3. A TÁVADÓ ÉS A KÖZPONTI EGYSÉG KÁBELEZÉSÉNEK KIÉPÍTÉSE

Az EXTOX-UNI xTM, 1T és 1T/S típusú gázkoncentráció-mérő készülékek minden egyes távadóját egy külön kábel kell összekösse a gyári szám szerint hozzá tartozó központi egységgel.

A készülék minden kábelének, de különösen a központot és a távadókat összekötő kábeleknél egyértelműen azonosíthatónak kell lennie. A távadókba csak olyan kábel köthető be a távadók műszaki adatainak megfelelően, amely kábelátmérőben és érkeresztmetszetben megfelelő, robbanásbiztos távadók esetén pedig alkalmas övezethatáron belül történő telepítésre is.

A távadókábel hurokellenállása nem haladhatja meg a megengedett legnagyobb értéket. A távadókábelt a távadótól 40cm-en belül már rögzíteni kell. A távadókábel nyomvonalánál tervdokumentáció hiányában arra kell törekedni, hogy minimális legyen az övezethatáron belül lévő szakasz.

Ha lehet, a távadók kábelében ne legyen toldás. Ha ez mégis elkerülhetetlen, akkor robbanásveszélyes térben ez csak tanúsított robbanásbiztos kötődobozban megengedett.

A kábelezéshez az ajánlott, vagy műszakilag megfelelő helyettesítő típusú kábeleket lehet felhasználni. Ha a beavatkozó berendezések felé vannak különböző feszültségű áramkörök, akkor ezek vezetőkeit nem szabad azonos kábeltörzsben vezetni.

Kábelezéskor a szükséges kábeleket (távadó, beavatkozó, táp, hangjelző stb.) le kell telepíteni a tervezett nyomvonalakon. A kábelek hosszánál számítani kell a beköthetőségre (ráhagyás). A készülék kábelezését végző szakembereknek nem feladata a kábelek bekötése, ez a munkafolyamat az üzembe helyezés része.

5.4. **ÜZEMBE HELYEZÉS FELTÉTELEI, ÜZEMBE HELYEZÉS**

Az üzembe helyezés feltétele a kábelezéssel együtt szakszerűen telepített gázérzékelő készülék és a hálózati feszültség megléte.

A készülék üzembe helyezését sújtólég- és robbanásbiztos villamosberendezés-kezelő, vagy sújtólég- és robbanásbiztos villamosberendezéseket kezelők, javítók műszaki vezetője tanfolyamot végzett olyan feljogosított szakember végezheti, aki rendelkezik az EXTOX-UNI típusú gázérzékelő készülék szakszerű üzembe helyezéséhez szükséges szakmai ismeretekkel.

Az üzembe helyezés alkalmával a készülék kábeleit be kell kötni. A relékontaktusokhoz kapcsolódó beavatkozó áramköröket terhelési szempontból, a hálózati feszültséget előirt paramétereit szempontjából, valamint a készülék egészét robbanásbiztos szempontok szerint ellenőrizni kell. Megfelelő eredmény esetén a készüléket áram alá kell helyezni, majd kalibráló anyag segítségével teljes körű működési ellenőrzést kell végrehajtani.

Az eredményes üzembe helyezésről üzembe helyezési jegyzőkönyv készül, amelyet az üzembe helyezést végző, valamint az üzembe helyezési munkálatokat a megrendelő vagy megbízottja részéről átvevő felelős személyek aláírásukkal hitelesítenek.

A teljes körű működési ellenőrzésbe csak a készülék működésének ellenőrzése tartozik bele, a beavatkozás vezérlő kontaktusokra kapcsolódó beavatkozó áramkörök helyes működése már nem. Így ha pl. a beavatkozó áramkörök az üzembe helyezés időpontjáig nincsenek kiépítve, a gázérzékelő készülék akkor is üzembe helyezhető.

Érdemes azonban az üzembe helyezést olyan előre egyeztetett időpontban elvégezni, hogy a teljes rendszer pl. a vészszellőztetéssel, gázmágnesszeleppel, hang- és fényjelzésekkel együtt kipróbálható legyen a későbbi esetleges működési rendellenességek elkerülése érdekében.

Az üzembe helyezés megrendeléssel vehető igénybe. Az üzembe helyezés tervezett időpontját és körülményeit időben, legalább 3-4 nappal előre egyeztetni szükséges szakszervizünk szolgáltatásainak igénybevétele esetén a következő címen:

Postacím: 2040 Budaörs, Baross u. 77.

Telefon/fax: (23) 416-761

Ha az üzembe helyezés feltételei nincsenek meg, vagy a megrendelő részéről egyéb műszaki körülmények az előre egyeztetett időpontban nem megfelelőek és az azonnali változtatás nem lehetséges, akkor az üzembe helyezés a megrendelő hibájából meghiúsul. Ezt a tényt szintén aláírásokkal ellátott üzembe helyezési jegyzőkönyvben kell rögzíteni.

A meghiúsult üzembe helyezés miatt felmerülő költségek a megrendelőt terhelik.

6. KEZELÉSI, ÜZEMELTETÉSI UTASÍTÁS

6.1. KEZELŐSZERVEK, ÁLLAPOTJELZÉSEK

A központi egységeken a következő kezelőszervek találhatóak:

- * három digitális hétszegmentes LED-es kijelző, (kivéve az IT/S típust),
- * törlés gomb, (kivéve az IT és IT/S típusokat)
- * riasztás LED (piros),
- * önhiba (sárga), vagy hang LED (piros),
- * előjelzés LED (piros),
- * üzem LED (zöld),
- * fűtőáram szabályozó trimmer potenciométer,
- * komparációs szinteket szabályozó trimmer potenciométer,
- * erősítést szabályozó trimmer potenciométer,
- * nullázó trimmer potenciométer,
- * túlvezérlés komparátor törlés gomb (a díszelőlapok alatt elhelyezve, csak bizonyos érzékelők alkalmazása esetén).

6.2. CSATLAKOZÁSI PONTOK

230V AC	hálózati táplálási pont
230V AC	hálózati táplálási pont
OH/H	önhiba, vagy hangjelzés relékontaktus
OH/H	önhiba, vagy hangjelzés relékontaktus
R	riasztás relékontaktus
R	riasztás relékontaktus
E	előjelzés relékontaktus
E	előjelzés relékontaktus
AK+	24V-os tápellátás pozitív sarok (szünetmentes tápegységre)
AK-	24V-os tápellátás negatív sarok (szünetmentes tápegységre)
RK+	regisztráló kimenet pozitív sarok
RK-	regisztráló kimenet negatív sarok
TR+	külső törlésgomb csatlakozási pont
TR-	külső törlésgomb csatlakozási pont
A+	távadó csatlakozási pont
A-	távadó csatlakozási pont
F/X	távadó csatlakozási pont
K/Y	távadó csatlakozási pont

6.3. ÜZEMELTETÉS, KEZELÉS, ÁLLAPOTJELZÉSEK ÉRTELMEZÉSE

A EXTOX-UNI gázkoncentráció-mérő készülék működését a központi egységek jelzései segítségével lehet nyomon követni. A működési állapotot a zöld színű "üzem" LED fénye jelzi. A készülékek a bekapcsolás pillanatában az érzékelők sajátosságai miatt nem azonnal mérőképesek. Ezért a készülék kb. 1 perces időzítéssel kezdenek működni. Az időzítési idő alatt a riasztás és önhiba relékontaktusok a veszélyt jelentő állapotban vannak. Az időzítési idő lejártá után, ha a mért koncentráció ezt lehetővé teszi, automatikusan átállnak a veszélymentes állapotra.

Az aktuális gázkoncentráció a háromdigites hétszempenses kijelzőn folyamatosan leolvasható.

A piros színű "előjelzés" LED fénye az előjelzési állapot jelzésére szolgál. A másik piros színű "riasztás" LED funkciója a riasztási állapot jelzése, melyet a riasztás előidéző állapot megszűnése után a törlésgombbal lehet törölni. Amennyiben a készülék beavatkozást vezérlő kontaktusai közül a harmadik hang funkcióra készült, akkor a "hang", piros színű LED fénye a hangrelé aktív állapotát jelzi. Ez az aktív állapot mindig a riasztási állapottal együtt kapcsolódik be, de még a riasztást előidéző állapot megszűnése előtt törölhető a törlés gombbal, a készülékről üzemeltethető hangjelző készülék kikapcsolásának céljából. A riasztás előidéző állapot megszűnése után a törlés gomb ismételt megnyomásával a riasztási állapot szintén törölhető. Amennyiben a készülék harmadik beavatkozást vezérlő kontaktusa önhiba funkcióra készült a sárga "önhiba" LED fénye a készülék meghibásodására hívja fel a figyelmet.

A készülék meghibásodása attól függetlenül, hogy a berendezés harmadik kontaktusa melyik funkcióra készült riasztást is eredményez. Az önhiba jelzés segítségével riasztás estén eldönthető hogy a riasztás meghibásodás, vagy koncentráció eredetű-e. Önhibajelzés esetén a készülék nem tekinthető üzemképesnek.

A készülék előlapja mögött elhelyezkedő trimmer potenciométerek a készülék beállítását szolgálják.

Ha a készülékek mérési tartományát a koncentráció jelentősen túllépi, akkor bizonyos érzékelő típusoknál ez a túlvezérlés komparátor bekapcsolódását eredményezi. Ilyenkor a kijelző túlcordulást jelez, a riasztás pedig nem törölhető. Ennek az állapotnak az okát feltétlenül meg kell vizsgálni és meg kell szüntetni. Ezután a túlvezérlés komparátor törlésgomb használatával állítható vissza a normál működési helyzet.

Az EXTOX-UNI xTM típusok esetében a riasztás és hangjelzés törlése a készülékeken lévő törlésgombok, valamint a tartozék külső törlésgomb használatával egyaránt lehetséges. A külső törlésgomb azonban nem csak az aktuális modulon törli a riasztás, vagy hangjelzést, hanem mindegyik beépített modulon egyszerre.

Az EXTOX-UNI IT és IT/S típusok esetében a riasztás és hangjelzés törlése csak a tartozék törlésgomb használatával lehetséges.

6.4. **TISZTÍTÁS**

A készülékek tisztítására általában csak akkor van szükség, ha a szennyeződés működést gátló tényezővé válik. Az ilyen fajta szennyeződések eltávolítása rendszerint a készülékek szétszerelésével jár, ez pedig a szakszerviz feladata. Egyéb esetekben megengedett a tisztítás, de ez nem veszélyeztetheti a készülék biztonságos működését. A készülékekbe nem juthat víz, vagy egyéb vegyszer. Olyan oldószereket, amelyek megrongálhatják a burkolatot nem szabad felhasználni.

7. **A BIZTONSÁGOS ÜZEMELTETÉS FELTÉTELEI**

7.1. **ÜZEMELTETÉS ROBBANÁSVESZÉLYES KÖRNYEZETBEN**

Az EXTOX-UNI központi egységekhez tilos olyan villamos berendezéseket kapcsolni, amelyek nem a rendeltetésszerű használathoz szükségesek, illetve villamos paraméterei túllépik a készülék műszaki adataiban szereplő határadatokat!

A gázérzékelő készülékben tilos a gyártó engedélye nélkül bármilyen módosítást végrehajtani!

Robbanásveszélyes környezetben csak tanúsított robbanásbiztos védettséggű távadókat szabad alkalmazni.

A robbanásbiztos távadók biztonságos alkalmazásának részletes feltételei azok önálló gépkönyvében olvashatóak.

7.2. **ÉRINTÉSVÉDELMI SZEMPONTOK**

A központi egységek 230V-os hálózati feszültségről működő villamos berendezések. Feszültség alatt tokozataik felbontása illetéktelen személyek számára tilos és életveszélyes. A központi egység és ha van a kábelrendező doboz kábelezését egyaránt úgy kell végrehajtani, hogy a különböző feszültségű áramkörök közötti megerősített szigetelés ne sérüljön. A készülékek bekötését feltétlenül a csatlakozási pontok kiosztásának, illetve a bekötési segédletnek megfelelően kell megtenni.

A gázérzékelő központi egység konstrukciós kialakítása olyan, hogy a távadókat nem kell védővezetőhöz csatlakoztatni, de a távadók pl. földelt vasszerkezetre történő rögzítése megengedett.

A modulrendszerű készülékek (EXTOX-UNI xTM) érintésvédelmi osztálya: I.

A készülékhez védővezetőt kell csatlakoztatni!

Az EXTOX-UNI 1T és 1T/S készülékek műanyag burkolatúak, megerősített szigeteléssel rendelkeznek, II. érintésvédelmi osztályba tartoznak. Ezeket a berendezéseket nem szabad védővezetőhöz csatlakoztatni.

Ha az üzemeltető a gázérzékelő készülékek hálózati táplálása céljából külön kismegszakítóval védett kábelt biztosít, akkor a kismegszakítót (vagy a főkapcsolót is, ha ilyen van) lehetőleg a gázérzékelő berendezés közvetlen közelében kell elhelyezni és fel kell rajta tüntetni, azt, hogy melyik berendezés üzemel róla.

Megjegyzés : miután a gázérzékelő műszerek folyamatos üzemű biztonsági berendezések és kikapcsolásuk csak indokolt esetben, pl. szervizeléskor lehetséges, ezért a főkapcsoló, vagy a kismegszakító mellett célszerű feltüntetni a kikapcsolni tilos feliratot.

7.3. RÖVIDÍTÉSEK ÉS JELEK JELENTÉSE

ARH%	Alsó robbanási határkoncentráció, %-ban megadva
t ^f %	Térfogatszázalék
ppm	parts per millionen (az adott térfogat egymilliomod része)
TÖRLÉS	Riasztás vagy hangjelzés törlése
RIASZTÁS	Riasztási állapot jelzése
ÖNHIBA	Önhiba állapot jelzése
ELŐJELZÉS	Előjelzési állapot jelzése
ÜZEM	A készülék bekapcsolt állapotának jelzése
FŰTÉS	Az érzékelőfejek fűtőáramának beállító potenciométere
E/R SZINT	Az előjelzés és riasztási szintet beállító potenciométer
ERŐSÍTÉS	A készülék érzékenységének beállító potenciométere
NULLÁZÁS	A készülék nullpontját beállító potenciométer

B1, B2	Hálózati olvadóbetétek
B3	Az opcionális 24V-os táplálás olvadóbetéte

Kettős, vagy megerősített szigeteléssel védett készülék

Vigyázat ! (Utalás a dokumentációra !)

Védőcsatlakozó

8. MŰSZAKI ADATOK

EXTOX-UNI E-TD-S1 FÉLVEZETŐS TÁVADÓ;

Részletes műszaki adatai és alkalmazási előírásai önálló gépkönyvében találhatóak.

EXTOX-UNI E-TD-PI KATALITIKUS TÁVADÓ;

Részletes műszaki adatai és alkalmazási előírásai önálló gépkönyvében találhatóak.

EXTOX-UNI INFRAVÖRÖS TÁVADÓ;

Típusa :	EXTOX-UNI IRTA-1 és IRTA-2
Mérhető anyag:	széndioxid
Válaszidő, (t_{90}):	22s
Ismétlési pontosság:	$\pm 0.2\%$
Táplálás :	19...28V DC, max 180mA
Kimeneti jel :	4...20mA (lineáris) áramfogyasztás
Érzékelő elem :	kétsugaras infravörös
Robbanásbiztos védettség :	nincs
Védettség {MSZ IEC 529} :	IP 54
Környezeti hőmérséklet :	-20...+40 °C
Beköthető kábelátmérő:	7...9mm
Beköthető érkeresztmetszet:	0.5...1.5mm ²
Megengedett hurokellenállás:	10Ω max.
Méret (talppal együtt):	135 x 126 x 95 mm
Tömeg (talppal együtt):	kb. 0.55 kg

MWG100NE ELEKTROKÉMIAI TÁVADÓ;

Típus:	MWG100NE
Válaszidő:	a mért anyagtól és az érzékelőtől függ
Pontosság:	a mért anyagtól és az érzékelőtől függ
Táplálás:	14...28V egyenfeszültség
Áramfelvétel:	4...20mA (koncentráció függő)
Robbanásbiztos védettség:	nincs
Beköthető érkeresztmetszet:	0.5...1.5mm ²
Beköthető kábelátmérő:	9...11mm
Méretek:	szélesség:102mm magasság:170mm mélység: 58mm Tömeg: kb. 850g
Megengedett környezeti hőmérséklet:	0-40°C
Védettség (MSZ IEC529):	IP32

EXTOX-UNI KÖZPONTI EGYSÉG MODUL;

Táplálás:	230 V $\pm$ 10% 50 Hz max. 14 VA hálózati és/vagy 22V...28V egyenfeszültség max. 400 mA <u>Figyelem!</u> A 24V-os táplálás csak a 230V-os hálózattól megerősített szigeteléssel elválasztott lehet.
Védettség (MSZ IEC 529):	IP 00 (csak a modul) ill. IP 20 (rack dobozba szerelve)
Környezeti hőmérséklet:	0...40 °C
Kimenetek	
Regisztráló kimenet:	4...20mA-es kimeneti áram $R_{ki}=1M\Omega$, $R_{tmax}=800\ \Omega$ vagy 0,4V...2V-os kimeneti feszültség $R_{ki}<1,5\ \Omega$, $R_{tmin}=300\ \Omega$ <u>Figyelem!</u> A regisztráló kimenet csak más áramköröktől megerősített szigeteléssel elválasztott fogadóáramkörökhöz csatlakozhat.
Feszültségmentes jelfogó kontaktusok terhelhetősége:	max. 50V 2A
A mért érték kijelzése:	3 digités LED-es kijelző

EXTOX-UNI 1T, 1T/S KÖZPONTI EGYSÉGEK;

Táplálás :	230 V $\pm$ 10% 50 Hz max. 14 VA hálózati és/vagy 22V...28V egyenfeszültség max. 400mA <u>Figyelem!</u> A 24V-os táplálás csak a 230V-os hálózattól megerősített szigeteléssel elválasztott lehet.
Védettség (MSZ IEC 529):	IP 65
Környezeti hőmérséklet:	0... 40°C
Kimenetek	
Regisztráló kimenet:	4...20mA-es kimeneti áram $R_{ki}=1\ M\Omega$, $R_{tmax}=800\ \Omega$ vagy 0,4V...2V-os kimeneti feszültség $R_{ki}<1,5\ \Omega$, $R_{tmin}=300\ \Omega$ <u>Figyelem!</u> A regisztráló kimenet csak más áramköröktől megerősített szigeteléssel elválasztott fogadóáramkörökhöz csatlakozhat.
Feszültségmentes jelfogó kontaktusok terhelhetősége:	max. 50V 2A
A mért érték kijelzése:	3 digités LED-es kijelző kivéve az EXTOX-UNI 1T/S-t

ALAPKIÉPÍTÉSŰ KÁBELRENDEZŐ DOBOZ;

Táplálás:	230V $\pm$ 10% 50Hz
Önálló teljesítményfelvétel:	20VA (hozzáadódik a központi egység teljesítményfelvételéhez)
Védettség (MSZ EN 60529):	IP54
Feszültségmentes relékontaktusok és terhelhetőségük:	* hangjelzés; 1 db záró 250V 5A {50Hz} * előjelzés; 2 db záró 250V 5A {50Hz} * riasztás; 2 db bontó 250V 5A {50Hz}
Um (belső reléműködtető feszültség):	24V AC

Eltérő kiépítés esetén az adatok változhatnak!

A KÉSZÜLÉKEKRE (TÁVADÓ ÉS KÖZPONTI EGYSÉG EGYÜTT) VONATKOZÓ MÉRÉSTECHNIKAI ADATOK;

Válaszidő, (t_{50} , t_{90}):	az alkalmazott távadótól és mért anyagtól függ, lásd a távadók műszaki adatait, E-TD-S1, E-TD-P1 esetében megfelel az MSZ EN 50054:2000 és MSZ EN 50057:2000 előírásainak
Pontosság:	az alkalmazott távadótól és mért anyagtól függ, lásd a távadók műszaki adatait, E-TD-S1, E-TD-P1 esetében megfelel az MSZ EN 50054:2000 és MSZ EN 50057:2000 előírásainak

9. **GARANCIA**

A *Műszer Automatika Kft* az *EXTOX-UNI* gázérzékelő készülékekre rendeltetésszerű használat esetén az üzembe helyezéstől számított 1 évig garanciát vállal. A garancia a gyártási eredetű hibákra vonatkozik. A garancia feltétele a telepítésre, az üzembe helyezésre, a kezelésre, üzemeltetésre és biztonságos alkalmazásra vonatkozó előírások maradéktalan betartása. A garancia további feltétele a *Műszer Automatika* szakszervize vagy szerződött partnerei által kitöltött, dátummal és aláírásokkal ellátott üzembe helyezési jegyzőkönyv, valamint az, hogy a készülékeket a *Műszer Automatika* szakszervize, vagy szerződött partnerei tartsák karban.

10. **SZERVIZ, KARBANTARTÁS**

Az *EXTOX-UNI* gázkoncentráció-mérő készülékeket a megbízható hosszú távú működés érdekében rendszeresen karban kell tartani. Ha a készülékek robbanásbiztos távadókkal működnek, akkor a karbantartás a rendeltetésszerű működés vizsgálatán, a beállítások szükség szerinti pontosításán és az esetleges hibajavításon túlmenően kiterjed a robbanásbiztos védettséget biztosító műszaki megoldások állapotának az ellenőrzésére is.

A *Műszer Automatika Kft.* szakszervize eseti megbízás, vagy rendszeres karbantartásra vonatkozó szerződés alapján végzi a készülékekkel kapcsolatos munkákat. Karbantartási szerződéssel előre meghatározott időtartamra és rendszerességgel biztosítható a készülékek szakszerű karbantartása.

Meghibásodás esetén a gyors hibaelhárítás érdekében közölni kell;

- * a készülék típusát, telepítési helyét,
- * a hiba bekövetkeztének időpontját,
- * a hibajelenséget,
- * a hiba bekövetkeztének körülményeit.